

ברסיסה, הצליחו בן-ציון ונעמי גלילי לע" קור מן ההדר האחד שבקריית-שלום ר' לעבור לדיירת מרוחת יותר, בת שני חדרי רים, בשכונת שפירא בתל-אביב. גם ה' עובדה שנשארו בבית רק שני בנים, אליהו ואחותו הצעירה, הקלה על מצוקת הדיור שלהם.

אליהו התגלה עוד בבית-הספר העממי שבו למד, כתלמיד כישרוני, למרות שלא היה דתי, הצליח לעמוד בהצלחה בבחינות להיחידות-התנ"ך לנוער בעת שלמד בכיתת ח' והופיע בנבחרת הסופית של המתחרים בהיכל התרבות בתל-אביב.

אחרי לימודיו היסודיים נירשם אליהו לבית-הספר המיסיונרי שבח בתל-אביב, ר' סיים את לימודיו במגמת מכונאות-הרכב בצינוני 8 ו-9, כשבשירותו מגיע ציניו ל-10. בשנה שונתה לו עד גיוסו לצה"ל השלים את בחינות-הבגרות, אותן לא עובר רים תלמידי בית-ספר שבת. את לימודיו מימן כל אותה עת אחיו, דוד.

באוגוסט 1966 התגייס אליהו לצה"ל, נשלח לקורס מכונאי-טנקים וממנו לחטיבה 7 המפארת של גורודיש.

לאחר נסיון-ההתנקשות באבנרי סיפר אחיו, דוד, כי שיגעונו של אליהו בא לו בעת שירותו בצה"ל, במילחמת ששת הימים. מראות המלחמה בחזית שבה נלחם אליהו, חזית רפה, עירער — לדיבריו דוד — את מצבו הנפשי של אחיו. אחרי המלחמה המשיך אליהו לשרת בצבא, ושוחרר רק ב' באוגוסט 1969. תעודת השיחרור שלו מעידה אף היא על כושרו הטוב. היא עמוסה המלצות טובות וחמות של מסקדיו.

צה"ל למרבית הפלא, אינו יודע עד היום שאליו חוללה-רוח, רק לפני שבועיים הוא קיבל צורקיהא למילואים בחידה קרבית, מאלה הנוהגות לתת נשק אישי בידי חי"י ליהן ברגע שהם מתייצבים למילואים.

סמים, אגרוף ואור

אחרי שיחרורו מצה"ל החליט אליהו הצטרף לשני חבורים. שלוש שנים אחרי-כך, ערב מלחמת יום-הכיפורים הוא חזר ארצה, מגדלי-שיער, וסיפר כי השיל שונות האמריקאיים התנגדו לו. במיכתב שהגיע בעיקבותיו מאחיו, משה, התברר למישפחה כי השליטנות האמריקאיים אמנם סירבו להעניק לו את הכרטיס הירוק, המאפשר לקבל עבודה. בין השאר סיפר האה, כי אליהו התחרב ביבשת הגדולה עם היפס וביטניקים, ונתפס כשהוא מעשן סמים. במלחמת יום-הכיפורים עצמה לא השתתף אליהו, הוא חלה אז, ושירותו נידחה.

מאז שחזר מארצות-הברית לא עבד אליהו בעבודה קבועה. פעם עבד בחנות גלנטריה, ופעם אחרת במוסך, אך לא החזיק מעמד בעבודתו אלה. "אחי רצה לעשות הרבה כסף במעט זמן", מעיד עליו דוד גלילי. אף התקפות שבהן לא עבד, בילה אליהו בשני אסונים: הוא צייר חתבה, התחביב היחיד שלו, ויצא הרבה עם בנות השכונה.

בפברואר 1974, לאחר שהסחוב ימים מיספר סביב מישרי מערכת העולם הזה ששכנו אז ברחוב קרליבך בתל-אביב, המ' תין באחד מימי השישי בצהריים לאורי אבנרי, התנפל עליו בדיים ריקות ושרט אותו בלחיה מבלי שיציא מהם מפיו. שני חברי-מערכת שהיו אז עם אבנרי, חילצו אותו מיד התוקף. המישרה הוועקה ל- מקום, אולם גלילי לא הועמד לדין.

שבועות ספורים אחרי-כך, ב'24 במארס 1974, הגיע גלילי למישרי המערכת, ש' שכנו בקומה השלישית, וכאילו היה בן-בית, נכנס ישר לחדרו של אבנרי, וחקק אותו כסכין. הפעם השתכלל נשק התקיפה: מידיים חשופות לאור מיושן. אבנרי, שלא נמצע קשה, ככל אותו בעזרת חברי מערכת. משך 20 דקות המתין אבנרי ל- מישרה, שתבוא ותיקח את גלילי.

למחרת הופיע במערכת קצין-מישרה בכיר ונפגש עם אבנרי, בפי חקצין היה סיפור מעורר-התעניין על אליהו גלילי ו' מישפחתו. לדיברי הקצין, היתה זו מיש' פחה מיסכנה, שבה האם חולה בסרטן ו' נזחל-למות — עובדה שנתגלתה אחרי-כך כלא-יכולה — וכי גלילי עצמו הוא חולה רוח, אשר מקומו במוסד ולא בבית המישפט.

או, אף עלה שום חשד אצל אבנרי.

גם העובדה שהתקיפה לא היתה רצינית, וגם הסיפור שסיפר גלילי, כי הוא חקק את אבנרי משום שהלה שתל בראשו מיקרר פלוגים, חסיוה את תשומת לב אנשי ה' מערכת ממיספר עובדות תמהות. איש לא שאל, אז, מדוע התעוררה המישרה לפתע בפרץ של רחמים אשר נודע למנוע את העמדתו של גלילי לדין.

כיום, במבט לאחור, מתגלות עובדות מוזרות לגבי התנהגותה של המישרה כבר אז. איהעמדתו של גלילי לדין פירושה אחד: אי-ריושם בתין של הרשעה או דיון מישפטי. בעיקבות אי-ריושם זה יכול היה גלילי, שהיה כבר אז חולה-רוח מסוכן, להתקבל לעבודה כמוסדו מייחזניים, כפי שאומנם עשה אחרי-כך. העובדה שהוא לא הועמד לדין מביאה גם לכך שצה"ל מוסיף להתייחס אליו כאל לחם מן השורה, ולתת בידי נשק מסוכן בכל פעם שהוא יוצא למילואים, כפי שאומנם נעשה הדבר בצור הקריאה האחרון שקיבל, מה'4 בחודש זה.

בעיקבות תקיפתו את אבנרי אושפו אליהו גלילי, לפני שנה וחצי, בבית-החולים לחולי-רוח גוה. השייך לקופת-החולים הכללית, למשך שישה חודשים. בתום ה' תקופה, עלפי החלטתם של רופאים חסרי אחריות, הוא שוחרר ללא תנאי, כאשר הרופאים מצווים עליו לקחת תרופות אר- געת שונות, אך אינם מקפידים לוודא אם הוא אכן לוקח אותן.

ייתכן גם כי אילו היה גלילי מועמד לדין אז היה ביהמ"ש מחליט לאשפו' במקום לשלחו לביהמ"סהמר. אולם במקרה זה, היה תהליך שיחרורו מסובך הרבה יותר. הוא היה צריך לעבור תרופות, ועדה שעליה היתה לביהמ"שפט ביקורת, ועדה אשר בין השאר היתה צריכה לוודא ברצי- נות רבה הרבה יותר אם גלילי עדיין מסוכן לציבור, או שהוא עלול לחזור ולהיתקף בהתקפות-שיגעון שתגרמנה לו לנסות לר- צוח.

כעבור חצי שנה נערכה היכרות נוספת בין המערכת לבין גלילי. מזכירת המערכת חנה גבאי, הבחינה בו מיספר פעמים כשהוא יושב בבתי-הספר ברחוב דינור, כשהחביב עליו מכולם הוא קפה רוז. בצורה זו נודע אז לחולום הוח כי תוקפו של אבנרי מסחוב חופשי.

המישרה עשתה לעצמה אז חיים קלים, לא רק ביחס לגלילי עצמו, למרות שבי- עדותו במישרה סיפר גלילי כי ישב בבית- קפה, ושם סיפרו לו אנשים שאבנרי שתל מיקרופונים במוחו, וכי זו היתה הסיבה להתנפלותו על אבנרי, לא טרחה המישרה כלל לחקור בכיוון זה, ולנסות לגלות מי היו אותם "ידידים" שלו, ואם היו להם כוונות-רוח בהסיתם אותו.

לאחר ששוחרר מבית-החולים גוה החל גלילי לעבוד. מקום-העבודה המדויק שלו מהווה עדיין תעלומה. באוזני אורי אבנרי טען סגן-ניצב שגיב כי גלילי עבד, עד כחודש לפני נסיון-ההרצח של השבוע שעבר, בתעשייה האווירית. המצאה זו של שגיב אומצה חישקל על-ידי מישפחתו של גלילי, החוזרת עליה באוזני כל עיתונאי. אחרי שהתעשייה האווירית הכחישה גמר צות, תוך כדי האשמת המישרה בהטלת דופי ב-18,000 עובדיה, חזרה בה ה' מישרה מיספר תעשייה האווירית אך המשיכה לדבוק בגרסה, הנכונה כנראה בצורה זו או אחרת, כי גלילי עבד במוסד ביטחוני סודי.

המישרה לא הסתפקה בסיפור זה בלבד. היא אף ידעה לספר כי אחיו של אליהו, דוד גלילי, הוא מרען בכיר במכון וייצמן למדע. עיתונאים שניסו לאתר את דוד גלילי במכון וייצמן, נכשלו. רק מאוחר יותר גילה העולם הזה, כי דוד מעולם לא עבד במכון וייצמן, ובוודאי לא היה מרען בכיר. רק לאחרונה קיבל דוד בקיעות בפאקולטה לחקלאות של האוניברסיטה ה' עברית, בשלוחה שלה ברחובות, שם הוא משמש כלברנטר-חקר.

ניסיון נוסף לרצח

אך בעוד המישרה עוסקת בהדל- פות משטרת אחת-יחידה, מטשטש את העובדות סביב נסיון-ההרצח ולמונעת חקירה יסודית יותר, לא עסקו חוקרי הצוות המיוחדת בתפקיד הראשוני: לחקור את כל העדים הקשורים בפרשה. מי שלכד את אליהו גלילי, שהוא ללא-ספק עד- מפתח, האדריכל נחום זולוטוב, לא זומן למישרה ולא נחקר כלל.

מאחרי אי-חקירתו של זולוטוב טמון מחדל נוסף, אם המישרה תיאלץ לשמוע, באופן רישמי, את גירסתו של זולוטוב, הידועה לה בוודאי, יהא עליה לייחס ל- גלילי אשמת ניסיון-רצח נוסף. כאשר לכד זולוטוב את גלילי במיניבוס, הגיף לעברו גלילי את הסכין שבו דקר את אבנרי, במטרה מפורשת ומוצהרת לפגוע בו. ל- מישרה היה נוח הרבה יותר להסין את הגירסה התמימה כאילו גלילי השליך את הסכין בצורה סתמית, בדרך מנוסת.

אשמים לא פחות מהמישרה, באסן ש' עלול היה לקרות, הם בגימישפחתו של אליהו גלילי. המעצם מורים כי גלילי לא לקח את תרופות-הארגעה שרשמו לו ה' רופאים. בגימישפחה, שידעו ללא-ספק כי גלילי מסוכן ביותר בעת התקפות-השיגעון שלו, לא טרחו לדווח על כך לרופאיו או למישרה.

סגן-ניצב שגיב סיפר לאורי אבנרי, בעת שביקר אצל מיטתו בבית-החולים, כי האם, נעמי גלילי, ידעה לספר שבבוקר התקיפה התעורר אליהו משנתו, החל מדבר על אבנרי ועל כוונתו לפגוע בו. האם לא פנתה למישרה או לרופאיו של בנה, הרשתה לו לעזוב את הבית — ממנו הגיע ישר לדיירתו של אבנרי.

נעמי גלילי מכחישה את הדברים ששם בפיה סגן-ניצב שגיב. "בבוקר של המיקרה התעורר אליהו בשעה עשר, התנהג רגיל לגמרי. הוא אמר לי שהוא הולך לקנות עיתון, ומאותו רגע ועד שנקראתי על-ידי המישרה, שם סיפרו לי שהוא ניסה לרצוח את אבנרי, לא שמעתי ממנו".

אבל בפי אמו של אליהו גלילי סיפור, המצדיק את האשמה בכך שגוננה על בנה על חשבון חייהם של אנשים אחרים: "יר- מיים לפני המיקרה עם אבנרי, קיבל אליהו את אחת ההתקפות שלו. לקחתי אותו ל- קופת-החולים, שם הוא נבדק על-ידי רופא. שאמר לי לטלפן לרופא שלו מבית-החולים גוה. טלפנתי לדוקטור תנן מוניץ, סיפרתי לו מה קורה לאליהו וביקשתי שיאשפזו אותו. ד"ר מוניץ אמר לי שאליו כבר לא מעניין אותו יותר".

הפסיכיאטר ד"ר חנן מוניץ הכחיש בי- אוני כתב העולם הזה, כמלכוד, את סיפור זה של נעמי גלילי. ואמר: "אני לא הרופא שטיפל באליהו גלילי, המישפחה שלו כלל לא פנתה אלי לאשפזו אותו". ד"ר מוניץ סירב להשיב על כל שאלות נוספות ביחס לאליהו גלילי ולאופן שיחרורו מבית- החולים. בטענו: "קיבלתי הוראות לא לדבר על נושא זה". לא מנחה בית-החולים גוה, המוספר הנריקס וייסנגר, סירב להשיב על כל שאלה הנוגעת לגלילי או לבית-החולים שלו, היפנה את כתבי ה' מערכת למחלקה המיפשטת של קופת- חולים.

קיימות שלוש אפשרויות בלבד, היכולות להסביר את התנפלותו של אליהו גלילי על אורי אבנרי במטרה לרצחו נפש.

האפשרות הראשונה: גלילי הוא שוטט מסורף, התנכלותיות לאבנרי תן תר- צאה של טירוף. ללא כל התערבות חיצו- נית, אפשרות זו אינה מתקבלת על הדעת, מכמה סיבות: גלילי עצמו העיד כי אמרו לו שאבנרי שתל מיקרופון במוחו, וכי הסיתו אותו נגד אבנרי. גלילי ידע כי דיוק נמרץ היכן חדרו הנפמי של אבנרי, מתוך שמות חדריו המערכת, בתקיפה ה' שניה שלו, מבלי שביקר במערכת קודם לכן מעולם. אף ספק כי מישוה הדריך אותו היטב כיצד להגיע לחדרו של אבנרי ואף אמר לו מה לעשות לעורך העולם הזה.

גלילי לא יכול היה לדעת, ללא הדרכה והכוונה מוקדמת, את כתובתו של אבנרי, בתקופה השלישית. כתובת זו הידועה רק לידידיו, מקורביו ועובדיו של אבנרי, לא פורסמה מעולם בשום מקום ואף אינה נמסרת לשואלים עליה במערכת. גלילי הכיר באוסן מדויק את הרגליו של אבנרי, וידע מתי להמתין לו ליד ביתו בשעות הבוקר. מרבית האנשים עוברים את ביתם לעבודה בשעות-בוקר מוקדמות, בדרך-כלל עד השעה שמונה. גלילי יצא מביתו-שלו רק בשעה 10 והמתין בשקט רב, כמי שבוטח שקורבנו יופיע במועד הנקוב. אין ספק כי גם בכך היה זקוק להדרכה מבחוץ.

האפשרות השנייה: שתי ההתקפות הראשונות של גלילי על אבנרי נעשו, אומנם, תוך שיגעון בלבד, אך לאחר ש' נודע כי חקק את אבנרי, הוא הושת ונשלח על-ידי אדם, אנשים או חוגים מסוימים כדי לנסות לבצע את זממו בשלישית,

הפעם בצורה מקצועית יותר, לשלוחו של גלילי, אשר תדרכו אותו היטב, היה כיסוי מצויין — שתי ההתקפות הראשונות על אבנרי, שזכו לגושפקה הרשמית של טירוף.

האפשרות השלישית: בכל שלוש הפעמים נשלח גלילי על-ידי גורמים ה' מעוניינים לחסל את אבנרי, תוך כדי שהם מנצלים את עובדת היותו חולה-רוח בעל נטייה למעשי-רצח.

חולה-רוח המודרך

בדורות האחרונים הוכח, כי אין מכשיר יעיל יותר לרצח פוליטי מאשר חולה-הרוח המודרך. כמו הגולים או פראנ' קנשטיין, ניתן לשלח אותו לעבר היעד, כנשק קטלני, מבלי שהחולה האומלל עצמו יידע את מה ואת מי הוא משרת.

ייתכן כי המיקרה האופייני ביותר הוא הרצח שנכנס להיסטוריה בשם "פרשת לינינגרד".

בימי זהירו של סטאלין דרך כוכבו של מוכיר המפלגה הקומוניסטית בלנינגרד, סרגיי קירוב. פופולריותו החלה מדאיגה את הרוח, והוא החליט לחסלו בצורה שלא תשאיר שום עקבות.

המכשיר היה מטורף בשם ניקולאיב, שהיה מאושפז במוסד לחולי-רוח אחרי שכבד התנפל פעם על קירוב בלישכתו. נכנס לו לראש שמוכיר המפלגה התקטס עם אשתו, ניקולאיב פעל כמצופה. בדצמ' בר 1934 חדר למישרדו של קירוב, ירה בו והרגו. הוא עצמו הועלל לגזה, אך סטאלין טען שהיה שייך לרשת של אויבי המישרה, והשתמש ברצח כתואנה לפתוח בטיור הנוגד, שבו רצח במשך כמה שנים את כל יריביו, מתחריו וידידיו.

מאז בוצעו על-ידי חולי-נפש התנקשו- יות פוליטיות רבות — ובכל פעם התעוררה אוטומטית השאלה הקלאסית: "משוע — לטובת מי?" או, בצורה רצינית יותר: האם השתמש מישוה בחולה-הרוח כדי לכונו לעתיד? האם כיוון מישוה את היצר התוקפני שלו כלפי אויביו, ש' אותו רצה לחסל בצורה שלא תעורר כל חשד ולא תשאיר שום עקבות?

מכשיר לרצח, אין כלי יעיל יותר, מישפט נגד חולה-רוח אינו מביא לגילוי עובדות, מאחר שהאיש נשלח בדרך-כלל לאישפוז אלא צורך בבירור מישפטי מסור עף, לעדותו של המטורף עצמו אין ערך, גם אם הוא יכול לזכור שמישהו דיבר עימו, הגילוי כי המתנקש הוא מטורף עורר גם להשקט את הציבור.

משום כך התעורר בכל פעם חשד, כי המטורף היה רק מכשיר, וכמעט לעולם אין תשובה סופית מספקת. שתי-פערה שנים אחרי רצח הנשיא קנדי עדיין סוערות הרוחות סביב השאלה, האם פעל לי אוס- וואלד המופרע על דעת עצמו, או שימש מכשיר בידי מנגנון-החושד, האם סירחאן סירחאן המטורף אכן רצה לבדו את נורבת קנדי, בחקירה רישמית שהתחדשה רק השבוע, או שהיו לו שותפים נעלמים? האם שימש מריוס ואן-דירלובה המלומד מ' מכשיר בידי הנאצים, או ששרף את הייכ- סאג הגרמני לבדו, כפי שטוענים גם היום כמה חוקרים גרמניים בכירים?

אלה הם כמה מיקרים הידועים ביותר, והם אופייניים למאות מיקרים פחות ציבי- עונים וידועים.

לכן, הטיבעי ביותר היה שתיחקרנה כל האפשרויות הקשורות בנסיון-ההרצח של אורי אבנרי, צריך היה לברר ביסודית את ריקעו מישפחתו והאיש, למצוא ולהקור את חבריו וידידיו, לדלות כל פרט מעדי-הראייה להתקפה ולמונשה של גלילי, צריך היה לנסות לאתר את אלה שבילו עימו בבתי-הספר, למצוא את מקום-עבודתו האחרון, ולבחון אם היה או היה לא חתי עסקתו ולמעסיקיו קשר עם הניסיון-לרצח, ומעל לכל לפרסם בהבלטה גדולה ככל האפשר את שמו והמנגנון — כדי להיעזר בציבור בחשיפת הפרשה כולה.

תפקיד זה מוטל על גוף אחד ויחיד: מישרת ישראל. כל עוד תשחק המישרה מישחקי-מכאון עם הצדק, החוק והשכל הישר, היא תהווה שותפה נאמנה לרצח- חיסככוח. שותפה לא קטנה מבני-מיש' פחתו של גלילי, אשר ניסו לגנוג עליה, אפילו אם היה זה על חשבון חייהם-ש. שותפה לא קטנה מרופאיו, ששיחררוהו בצורה כה חסרת אחריות מן האישפוז, ושיחררו עצמם מדאגה לדם העלול להי- שפך. שותפה לא-קטנה מן המתנקש המ- טורף עצמו, אליהו גלילי.